

1^ο ΚΕΣΥ ΑΧΑΪΑΣ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΤΑΞΗ: Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΝΟΤΗΤΑ: 4^η “Το σχολείο στο χρόνο”

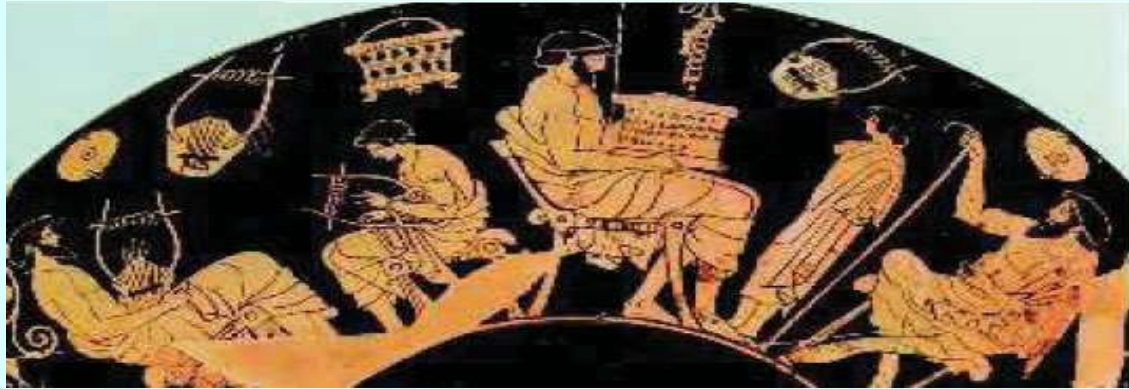
ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ ΦΥΛΛΑΔΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΤΣΑΠΑΡΑ ΑΓΓΕΛΙΚΗ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ ΕΑΕ-1^ο ΚΕΣΥ Αχαΐας

ΣΤΟΧΟΙ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ο/Η μαθητής/τρια:

- Να μπορεί με αφορμή ένα βίντεο ή μια εικόνα να διατυπώσει σκέψεις, ιδέες, να συγκρίνει, να κάνει συνειρμούς και να εξάγει συμπεράσματα πάνω σε ένα θέμα, αναπτύσσοντας διάλογο.
- Να κατανοεί το περιεχόμενο ενός κειμένου (πριν την ανάγνωση, κατά την ανάγνωση, μετά την ανάγνωση) και να είναι σε θέση να απαντά σε ερωτήσεις σχετικά με αυτό.
- Να εξοικειωθεί με λέξεις σχετικές με την βασική έννοια της ενότητας (εκπαίδευση, σχολείο) και να παράγει συνώνυμες και αντώνυμες λέξεις.
- Να συνειδητοποιήσει ότι τα ρήματα έχουν διαθέσεις και να τις αναγνωρίζει.
- Να μάθει ότι η ενεργητική και η παθητική φωνή δεν ταυτίζονται πάντα με τις αντίστοιχες διαθέσεις.
- Να μάθει να μετατρέπει την ενεργητική σύνταξη σε παθητική.
- Να μπορεί να αναγνωρίζει ρήματα της α' και β' συζυγίας.
- Να μάθει ποιες μπορεί να είναι οι μορφές του αντικειμένου και να το αναγνωρίζει.
- Να μάθει πώς επιτυγχάνεται η συνοχή και η αλληλουχία ενός κειμένου.
- Να μπορεί να οργανώσει μια παράγραφο με δομή.
- Να παράγει μικρό κείμενο μιας παραγράφου με δομή και οργάνωση, επιχειρήματα, συνοχή και πλούσιο λεξιλόγιο, αξιοποιώντας βοηθητικές λέξεις και εκφράσεις σχετικές με το περιεχόμενο.
- Να μπορεί να αυτοαξιολογηθεί και να μάθει να βελτιώνει το γραπτό του λόγο, διορθώνοντας τα λάθη του.

- Αφού παρατηρήσετε την παρακάτω εικόνα και παρακολουθήσετε το βίντεο που ακολουθεί, να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Σχολείο στην αρχαία Αθήνα. Ο κιθαριστής και ο γραμματιστής κάνουν μάθημα. Στην άκρη δεξιά κάθετα ο παιδαγωγός. Απεικόνιση από ερυθρόμορφο αγγείο του 5^{ου} αιώνα π.Χ. (Αρχαιολογικό Μουσείο του Βερολίνου). Πηγή: Ιστορία (Δ' Δημοτικού) Βιβλίο Μαθητή (εμπλουτισμένο), κεφ 22 η καθημερινή ζωή και εκπαίδευση των Αθηναίων.

Βίντεο: <https://www.youtube.com/watch?v=Zt8U7xpYG-I>

1. Με αφορμή την εικόνα και το βίντεο που παρακολουθήσαμε ποιες σκέψεις κάνετε για το πώς ήταν η εκπαίδευση στην αρχαία Αθήνα;

Ήταν σημαντική η εκπαίδευση στην αρχαία Αθήνα;
Πιστεύετε ότι είχε ιδιωτικό ή δημόσιο χαρακτήρα;
Ποιοι ασχολούνταν με την εκπαίδευση των παιδιών;
Όλα τα παιδιά είχαν εκπαίδευση, ανεξαρτήτων οικονομικής κατάστασης και φύλου;
Τι μαθήματα διδάσκονταν και σε τι αποσκοπούσε η διδασκαλία του καθενός;

2. Οι παρακάτω εικόνες προέρχονται από τη σύγχρονη πραγματικότητα. Ας προσπαθήσουμε να τις συγκρίνουμε.

Πώς παρουσιάζεται η εκπαίδευση σε καθεμία από αυτές;
Ποια εικόνα σας είναι περισσότερο οικεία και γιατί;
Ποιους προβληματισμούς θα μπορούσαμε να κάνουμε σχετικά με τις ανισότητες στην εκπαίδευση σήμερα;
Πώς οραματίζεστε το τέλειο σχολείο και την εκπαίδευση που θα θέλατε να έχετε;

<https://pixabay.com/el/images/search/%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%BF/?pagi=6>

Πριν την ανάγνωση

1. Παρατηρώντας τους τίτλους των τριών κειμένων που ακολουθούν, πιστεύετε ότι έχουν κάποιο κοινό θέμα στο οποίο αναφέρονται;
2. Με κριτήριο τους τίτλους, ποιο κείμενο πιστεύετε ότι θα σας κεντρίσει περισσότερο το ενδιαφέρον και γιατί;
3. Να διατυπώσετε 2 ερωτήματα για το Κείμενο 3 τα οποία αναμένετε να απαντηθούν διαβάζοντάς το και πέντε λέξεις τις οποίες πιστεύετε ότι θα βρείτε στο Κείμενο 4
4. Ο τίτλος του κειμένου 3 έχει μεταφορική σημασία: ``Διαβατήριο για τη ζωή η βασική εκπαίδευση``. Τι μπορεί να εννοεί με αυτή τη φράση αυτή;

Θυμηθείτε κατά την ανάγνωση των κειμένων		
✚ Να βάζετε ερωτηματικό σε λέξεις ή προτάσεις τις οποίες δεν κατανοείτε	✚ Να υπογραμμίζετε όσα θεωρείτε σημαντικά	✚ Να βάζετε θαυμαστικό σε οτιδήποτε σας εντυπωσιάζει

Ας κάνουμε μια γρήγορη ανάγνωση των κειμένων για να εντοπίσετε τη βασική τους ιδέα και τα κύρια σημεία τους.

Αν έχω άγνωστες λέξεις:
<ul style="list-style-type: none">✓ Μπορώ να τις μαντέψω από τα συμφραζόμενα✓ Χρησιμοποιώ το ηλεκτρονικό Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής Γλώσσας ή κάποιο άλλο λεξικό
http://www.greeklanguage.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html

(Κείμενο 1 [Η εκπαίδευση στην αρχαία Αθήνα])

Μπορούμε λοιπόν να πούμε πως στην Αθήνα η εκπαίδευση ήταν σχεδόν εντελώς ελεύθερη και ότι την είχαν αφήσει στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Ακόμα και για μια ειδική περίπτωση, για «τα ορφανά του Έθνους», δηλαδή για τους γιους των πολιτών που είχαν σκοτωθεί για την πατρίδα, που η συντήρησή τους γινόταν με έξοδα του δημοσίου, το κράτος περιοριζόταν να πληρώνει για την εκπαίδευση αυτών των ορφανών σε ιδιωτικούς δασκάλους. Κατά τον ίδιο τρόπο, το 480 π.Χ., όταν οι Αθηναίοι, επειδή πλησίαζε ο Ξέρξης, μετέφεραν τα παιδιά τους και τις γυναίκες τους στην Τροιζήνα, «οι κάτοικοι της Τροιζήνας» μας λέει ο Πλούταρχος «αποφάσισαν να τρέφονται οι πρόσφυγες με έξοδα του κράτους, να παίρνει ο καθένας τους δύο οβολούς, και τα παιδιά να έχουν το ελεύθερο να μαζεύουν φρούτα από παντού, και να πληρώνει το κράτος το μισθό για τους δασκάλους τους».

Κανονικά –εννοείται– οι γονείς πλήρωναν για τη μόρφωση των παιδιών τους. Καθώς ήταν φυσικό, οι γιοι των πλούσιων πολιτών ή αυτών που ήταν εύποροι μπορούσαν να συνεχίζουν τις σπουδές τους μέχρι την εφηβεία, ενώ οι γιοι των φτωχών σταματούσαν νωρίτερα, συνήθως μόλις έπαιρναν τις βάσεις. Μερικά παιδιά πάλι μάθαιναν ίσα ίσα να διαβάζουν. Γνωρίζουμε το ανέκδοτο μ' εκείνο τον Αθηναίο που το 482 π.Χ. ζήτησε από τον Αριστείδη να γράψει το ίδιο του το όνομα επάνω σ' ένα όστρακο, γιατί ο ίδιος δεν ήξερε να γράφει. Αλλά η μόρφωση φαίνεται πως είχε μεγάλη διάδοση στην Αθήνα σ' όλο τον πέμπτο αιώνα· κατά το τελευταίο τρίτο αυτού του αιώνα, στα χρόνια δηλαδή του Πελοποννησιακού πολέμου, δεν υπάρχουν αγράμματοι ανάμεσα στα πρόσωπα του Αριστοφάνη: ακόμα κι ο χωριάτης Στρεψιάδης στις Νεφέλες, ακόμα κι ο χοντρός αλλαντοπώλης Αγοράκριτος στους Ιππείς ξέρουν τα γραμματάκια τους.

Robert Flacelière, Ο δημόσιος και ιδιωτικός βίος των αρχαίων Ελλήνων, μτφρ. Γεράσιμος Βανδώρος, εκδ. Παπαδήμα, 1998

Στη συνέχεια, ας διαβάσουμε τις ερωτήσεις που ακολουθούν και ας ξαναδιαβάσουμε τα κείμενα, προκειμένου να τις απαντήσουμε.

Ποιες από τις σκέψεις που κάνατε για το πώς ήταν η εκπαίδευση στην αρχαία Αθήνα επιβεβαιώνονται:

α. σχετικά με τον χαρακτήρα της εκπαίδευσης

β. σχετικά με τις διαφορές και ανισότητες στην εκπαίδευση των Αθηναίων νέων εκείνη την εποχή, σύμφωνα με το κείμενο; Να εντοπίσετε τα χωρία του κειμένου και να τα υπογραμμίσετε

Κείμενο 3 [Διαβατήριο για τη ζωή η βασική εκπαίδευση]

Ο απολογισμός των προσπαθειών που καταβλήθηκαν κατά τον 20ό αιώνα για την αύξηση των εκπαιδευτικών ευκαιριών χαρακτηρίζεται από έντονες αντιθέσεις. Ο αριθμός των μαθητών στα σχολεία της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε όλο τον κόσμο αυξήθηκε από 250 περίπου εκατομμύρια το 1960 σε περισσότερα από 1.000 εκατομμύρια σήμερα. Ο αριθμός των ενηλίκων που γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση σχεδόν τριπλασιάστηκε μέσα σ' αυτό το χρονικό διάστημα, και από 1.000 περίπου εκατομμύρια που ήταν το 1960 ξεπερνά τα 2.700 εκατομμύρια σήμερα. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμη 885 εκατομμύρια αναλφάβητοι ενήλικες στον κόσμο, και πιο συγκεκριμένα, δύο στις πέντε γυναίκες και ένας στους πέντε άντρες. Η φοίτηση στη βασική εκπαίδευση απέχει πολύ από το να είναι καθολική. Το ίδιο ισχύει και για την ολοκλήρωση της φοίτησης σ' αυτήν. Εκατόν τριάντα εκατομμύρια παιδιά δεν έχουν πρόσβαση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ άλλα 100 εκατομμύρια γράφονται στο σχολείο αλλά δε συμπληρώνουν τα τέσσερα χρόνια φοίτησης σ' αυτό, που θεωρούνται ως το ελάχιστο ασφαλές όριο για να μην ξεχάσουν όσα έμαθαν, δηλαδή την ανάγνωση και τη γραφή. Η ανισότητα των δύο φύλων, παρόλο που αμβλύνεται, εξακολουθεί να είναι σκανδαλωδώς μεγάλη παρά τα συντριπτικά αποδεικτικά στοιχεία που υπάρχουν για το πόσο ωφελείται ολόκληρη η κοινωνία από την εκπαίδευση των γυναικών. Για να προσεγγίσουμε εκείνους που παραμένουν αποκλεισμένοι από την εκπαίδευση, δεν αρκεί μόνο να επεκτείνουμε τα εκπαιδευτικά συστήματα που ήδη υπάρχουν. Χρειάζεται να σχεδιάσουμε και να αναπτύξουμε νέα πρότυπα εκπαίδευσης και νέα συστήματα μετάδοσης της γνώσης, προσαρμοσμένα σε συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού, με συντονισμένη προσπάθεια, που θα στοχεύει στην εξασφάλιση επαρκούς και ποιοτικά υψηλής βασικής εκπαίδευσης για κάθε παιδί και για κάθε ενήλικα.

Η βασική εκπαίδευση θα μπορούσε να οριστεί ως μια αρχική εκπαίδευση (επίσημη ή ανεπίσημη), η οποία καλύπτει την ηλικιακή περίοδο από το 3^ο περίπου ως το 12^ο τουλάχιστον έτος. Η βασική εκπαίδευση είναι αναντικατάστατο «διαβατήριο για τη ζωή», που επιτρέπει σε όλους να επωφεληθούν από αυτήν, να επιλέγουν αυτό που θέλουν να κάνουν, να συμμετέχουν στην οικοδόμηση του κοινού μέλλοντος και να μαθαίνουν διαρκώς. Η βασική εκπαίδευση είναι αναγκαία, αν θέλουμε να αντιμετωπίσουμε με επιτυχία την ανισότητα τόσο ανάμεσα στα δύο φύλα όσο και μεταξύ και εντός των διάφορων χωρών. Αποτελεί το πρώτο βήμα στην προσπάθεια άμβλυνσης των σοβαρών διακρίσεων που ταλαιπωρούν πολλές ανθρώπινες ομάδες, όπως είναι οι γυναίκες, οι αγροτικοί πληθυσμοί, οι φτωχοί των πόλεων, οι περιθωριοποιημένες εθνικές μειονότητες, τα εκατομμύρια παιδιών που εργάζονται και δεν πηγαίνουν σχολείο.

UNESCO, Εκπαίδευση, ο θησαυρός που κρύβει μέσα της, Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής για την Εκπαίδευση στον 21^ο αιώνα υπό την προεδρία του Jacques Delors, μτφρ. Ομάδα εργασίας του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας, εκδ. Gutenberg, 1999

Μετά την ανάγνωση:

Διαβάζοντας το κείμενο, απαντήθηκαν τα ερωτήματα τα οποία είχατε από πριν θέσει;

Ποια είναι αυτά;

Ποιον άλλο τίτλο θα μπορούσατε να δώσετε στο κείμενο;

Γιατί η βασική εκπαίδευση χαρακτηρίζεται «διαβατήριο για τη ζωή»; Ποια είναι η σπουδαιότητά της; Από ποιες φράσεις του κειμένου το καταλαβαίνετε; Επιβεβαιώνονται στο κείμενο οι προβληματισμοί που θέσαμε αναφορικά με τις ανισότητες στην εκπαίδευση σήμερα; Από πού φαίνεται αυτό στο κείμενο;

Κείμενο 4 [Οι νέες τεχνολογίες θα αλλάξουν την εκπαίδευση]

Ακόμα και οι πιο παραδοσιακοί παιδαγωγοί έχουν αντιληφθεί πλέον ότι η τεχνολογία παρέχει στην εκπαίδευση **πρωτόγνωρες δυνατότητες** και την ωθεί προς ενδιαφέρουσες αλλαγές. Για παράδειγμα, μας επιτρέπει να διερευνούμε υποθετικά ερωτήματα, να προσομοιώνουμε καταστάσεις και φαινόμενα, να κάνουμε ορατά πράγματα που διαφορετικά θα έμεναν αόρατα και να κατανοούμε με σαφήνεια αφηρημένες έννοιες. Αυτή η παραδοχή δεν έγινε βεβαίως από τη μια μέρα στην άλλη.

Ο πρώτος στόχος που θέτει η κοινωνία του 21^{ου} αιώνα για την αλλαγή του σχολείου είναι η εκπαίδευση να αρχίζει με βάση τις **ανάγκες του μαθητή**. Αντί δηλαδή το παιδί να προσαρμόζεται σε ένα **πρόγραμμα σπουδών**, θα πρέπει το πρόγραμμα αυτό να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του παιδιού. Οι πολυπληθείς τάξεις παιδιών με το ενιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα και σύστημα βαθμολόγησης κρίνονται πλέον ανεπαρκείς και ζητούνται **αλλαγές** που θα επιτρέψουν την κάλυψη των αναγκών κάθε παιδιού, τώρα και στο μέλλον.

Ο αμέσως επόμενος στόχος της αλλαγής είναι να αλλάξει το **περιβάλλον μάθησης**. Και εδώ εμφανίζεται πλέον ως πολύτιμος αρωγός η νέα τεχνολογία με τις δυνατότητες που παρέχει. Η τάξη του αυριανού σχολείου δε θα περικλείεται πλέον από τους γνωστούς τέσσερις τοίχους, αλλά θα «μεταφέρεται» όπου το παιδί μπορεί να μάθει: κάθε τάξη θα είναι συνδεδεμένη μέσω του διαδικτύου με έναν απέραντο ιστό μάθησης, όπου το παιδί θα μπορεί να στραφεί για να **αναζητήσει γνώσεις**, παραδείγματα, απαντήσεις και λύσεις στα θέματα που του ανατέθηκαν, να συζητά με συμμαθητές που έχουν το ίδιο θέμα, να συμμετέχει σε **ομάδες εργασίας** και παρέες με κοινά μορφωτικά ενδιαφέροντα. Η **τηλεκπαίδευση** και τα CD πολυμέσων θα είναι τα **βασικά εργαλεία** αυτής της τάξης.

Παράλληλα, όμως, θα πρέπει να αλλάξει και ο **ρόλος του δασκάλου**. Από τον ως τώρα ρόλο του μεταδότη γνώσης, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να περάσει σε εκείνον του **καθοδηγητή** της αυτοδιδασκαλίας των μαθητών. Με άλλα λόγια, χρησιμοποιώντας την τεχνολογία για να εντοπίζει τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες κάθε μαθητή ώστε να του βρίσκει τα κατάλληλα μονοπάτια αναζήτησης της γνώσης, ο εκπαιδευτικός θα επιστρέφει στον αυθεντικό –και ξεχασμένο– ρόλο του σωκρατικού δασκάλου. Θα πάψει πλέον να βλέπει τους μαθητές του ως παθητικούς αποδέκτες της διδασκαλίας του και θα τους παρέχει ευρύτερα χρονικά περιθώρια να κρίνουν, να σκέφτονται, να εφαρμόζουν, να συνθέτουν και να οραματίζονται. Ο δάσκαλος θα είναι το επίκεντρο της αναζήτησης της γνώσης, αλλά ποτέ πια η αυθεντία. Ο Σωκράτης, δύομισι χιλιάδες χρόνια μετά, φαίνεται ότι είχε –και σε αυτό– δίκιο.

Τ. Καφαντάρης, «Οι 10 τεχνολογικές καινοτομίες που θα αλλάξουν την εκπαίδευση», ένθετο «BHMASCIENCE», εφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 12/1/2003 (Διασκευή)

Γαβριηλίδου, Μ., Εμμανουηλίδης, Π., Πετρίδου-Εμμανουηλίδου, Ε. Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου, 4η ενότητα: Το σχολείο στο χρόνο.

Μετά την ανάγνωση:

Διαβάζοντας το κείμενο, απαντήθηκαν τα ερωτήματα τα οποία είχατε από πριν θέσει;

Ποια είναι αυτά;

Αφού χωριστείτε σε ομάδες ανά δύο, να σημειώσετε ποιες από τις παρακάτω ερωτήσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες:

1. Το παιδί πρέπει να προσαρμόζεται σε ένα πρόγραμμα σπουδών που είναι ίδιο για όλους τους μαθητές, ανεξαρτήτως των ιδιαίτερων αναγκών και απαιτήσεων του καθενός.	
2. Το ισχύον σύστημα βαθμολόγησης είναι επαρκές.	
3. Η νέα τεχνολογία με τις δυνατότητες που παρέχει μπορεί να συμβάλει στις αλλαγές που επιβάλλεται να κάνει το σχολείο.	
4. Το διαδίκτυο αποτελεί έναν απέραντο ιστό μάθησης, όπου το παιδί θα μπορεί να στραφεί για να αναζητήσει γνώσεις.	
5. Ο δάσκαλος στο νέο σχολείο της τεχνολογίας θα εξακολουθήσει να έχει το ρόλο της αυθεντίας και του μεταδότη της γνώσης στους μαθητές, οι οποίοι θα είναι παθητικοί δέκτες.	

- Γιατί η βασική εκπαίδευση χαρακτηρίζεται «διαβατήριο για τη ζωή»; Ποια είναι η σπουδαιότητά της; Από ποιες φράσεις του κειμένου το καταλαβαίνετε;
- Επιβεβαιώνονται στο κείμενο οι προβληματισμοί που θέσαμε αναφορικά με τις ανισότητες στην εκπαίδευση σήμερα; Από πού φαίνεται αυτό στο κείμενο;
- Για ποιο σκοπό πιστεύετε ότι συντάχθηκαν αυτά τα κείμενα; Για παράδειγμα θέλουν να μας ενημερώσουν, να μας πείσουν οι συγγραφείς για τις απόψεις τους, να μας προβληματίσουν για κάποιο θέμα; Ποιος από τους παραπάνω συγγραφείς πιστεύετε ότι πέτυχε καλύτερα τον σκοπό του και γιατί;

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Μπορείτε να λύσετε την παρακάτω ακροστιχίδα;

1. Ε _____	1. Οι εκπαιδευτικοί προτρέπουν τους μαθητές να λύνουν πολλές ασκήσεις για να κάνουν...
2. Κ _____	2. Με αυτή γράφουμε στον πίνακα.
3. Π _____	3. Η μόρφωση, η καλλιέργεια που διαθέτει κάποιος.
4. Α _____	4. Ο τρόπος που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί, για να μεταδώσουν γνώσεις στα παιδιά, η ανατροφή, η διαπαιδαγώγηση.
5. Ι _____	5. Σε ένα δημοκρατικό σχολείο αυτές διακινούνται ελεύθερα και ο κάθε μαθητής έχει τη δυνατότητα να τις εκφράζει.
6. Δ _____	6. Οι καθηγητές.
7. Ε _____	7. Τα βιβλία.
8. Υ __	8. Ο εκπαιδευτικός οφείλει να την διδάξει στους μαθητές σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών.
9. Σ _____	9. Φοιτά στο πανεπιστήμιο.
10. Η _____	10. Ο χαρακτήρας και η προσωπικότητα των παιδιών που διαπλάθει η εκπαίδευση.

Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με την κατάλληλη λέξη από αυτές που βρίσκονται στην παρένθεση, σύμφωνα με το νόημα της πρότασης.

1. Η είναι χειρότερη από την ημιμάθεια. (α. γνώση β. αμάθεια γ. μάθηση)
2. Οι μαθητές μελετούν προσεκτικά τα εγχειρίδια. (α. σχολικά β. αναγνωστικά γ. ακαδημαϊκά)
3. Τα παιδιά που είναι μαθητές επιτυγχάνουν στις εξετάσεις. (α. αδιάφοροι β. επιμελείς γ. ασυνεπείς)
4. Η διαδικασία μέσα από την οποία οι μαθητές αποκτούν εμπειρίες και γνώσεις ονομάζεται (α. πειθαρχία β. σχόλασμα γ. μάθηση)

Να αντικαταστήσετε τις λέξεις του κειμένου που είναι έντονα γραμμένες με συνώνυμες.

Στην Αθήνα οι γονείς πλήρωναν για τη **μόρφωση** (.....) των παιδιών τους. Σήμερα το σχολείο (.....) πρέπει να ανταποκρίνεται στις ατομικές ανάγκες κάθε **μαθητή** (.....). Τα παιδιά **μαθαίνουν** (.....) με πολλούς τρόπους. Ο μαθητής αποκτά γνώσεις με την ανάγνωση σχολικών **εγχειριδίων** (.....). Επιπλέον, εκτός από το **δάσκαλο** (.....) σημαντική είναι και η συνεισφορά της τεχνολογίας με τη βοήθεια της οποίας **αφομοιώνουν** (.....) καλύτερα τις γνώσεις.

Να γράψετε δικές σας προτάσεις χρησιμοποιώντας την αντίθετη σημασία της υπογραμμισμένης λέξης. Μην ξεχνάτε όποια λέξη δεν γνωρίζετε να την αναζητάτε στο λεξικό.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΑΝΤΙΘΕΤΕΣ
1. Οι ασκήσεις στην γλώσσα ήταν <u>λανθασμένες</u> .	
2. Ρόλος του σχολείου είναι η <u>μόρφωση</u> των παιδιών.	
3. Η <u>άγνοια</u> είναι κακός σύμβουλος του ανθρώπου.	
4. Η έλλειψη της κατάλληλης παιδείας μπορεί να οδηγήσει έναν λαό στην <u>οπισθοδρόμηση</u> του πολιτισμού του.	

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Μαθαίνω για τη διάθεση του ρήματος και την παθητική σύνταξη

Αφού παρατηρήσετε προσεκτικά τις παρακάτω εικόνες, προσπαθήστε να βρείτε σε ποια από τις παρακάτω εικόνες το υποκείμενο (ο μαθητής/οι μαθητές):

✓ κάνει κάτι (ενεργητική διάθεση)
✓ κάνει κάτι και η ενέργειά του επιστρέφει στο ίδιο (μέση διάθεση)
✓ παθαίνει κάτι (παθητική διάθεση)
✓ βρίσκεται σε μία κατάσταση, ούτε ενεργεί, ούτε παθαίνει κάτι (ουδέτερη διάθεση)

εικ. 1

εικ. 2

εικ. 3

εικ. 4

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΕΙΚΟΝΕΣ	ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ
Οι μαθητές διαβάζουν βιβλία.		
Η μαθήτριά κοιμήθηκε διαβάζοντας.		
Ο μαθητής σπρώχτηκε από έναν συμμαθητή του.		
Οι μαθητές σηκώνουν το χέρι τους.		

Όταν διατυπώνουμε ένα νόημα με ρήμα παθητικής διάθεσης, έχουμε παθητική σύνταξη. Στην παθητική σύνταξη, **το προθετικό σύνολο (συνήθως από + αιτιατική) που φανερώνει το πρόσωπο ή το πράγμα από το οποίο παθαίνει κάτι το υποκείμενο λέγεται ποιητικό αίτιο.**

Προσοχή!

Το αντικείμενο (ποιον) γίνεται υποκείμενο

Το ρήμα από ενεργητικό γίνεται παθητικό

Το υποκείμενο (ποιος) γίνεται ποιητικό αίτιο

Μπορείς να μετατρέψεις την ενεργητική σύνταξη σε παθητική;

Ενεργητική σύνταξη	Παθητική σύνταξη	Ποιητικό αίτιο
<p>Υποκ. Ρήμα Αντικείμενο</p> <p>Ο αστυνομικός συνέλαβε το δράστη.</p>	Ο δράστης	
Η δασκάλα διδάσκει τους μαθητές.		
Ο μαθητής πετάει την μπάλα.		
Τα παιδιά σκαλίζουν τον κήπο.		
Η δικαστής έκρινε ένοχο τον κατηγορούμενο.		
Το παιδί αγκαλιάζει τη γάτα.		

Μαθαίνω για το αντικείμενο

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: είναι το πρόσωπο, ζώο ή πράγμα που δέχεται την ενέργεια του υποκειμένου. Είναι σε γενική ή αιτιατική πτώση. Ρωτώ: **Τι; Ποιον; Σε ποιον;**

Στο παρακάτω κείμενο να βρείτε τι μορφή έχει το αντικείμενο, όπως το παράδειγμα:

Η καθηγήτρια είπε στους μαθητές ότι θα δώσουν βαρύτητα στη νεοελληνική γλώσσα και ότι θα διαβάσουν λογοτεχνικά έργα σπουδαίων συγγραφέων. Ακόμα τους επεσήμανε τη σημασία της συνεργασίας για την επιτυχή διεξαγωγή του μαθήματος. Τέλος, έδωσε μια περιγραφή της μορφής των εργασιών. Δεν είπε τίποτα για τις εξετάσεις και κανείς δεν σκέφτηκε το γιατί. Οι μαθητές ξέρουν καλά ότι βοηθά τους αδύναμους και δεν ανησυχούν. Ωστόσο, μελετούν και προσπαθούν!

Ουσιαστικό	Ουσιαστι-κοποιημένο επίθετο	Επιθετική μετοχή	Αντωνυμία	Προθετικό σύνολο	Πρόταση	Κάθε μέρος του λόγου με άρθρο
				στους μαθητές		

Το ρήμα που δεν παίρνει αντικείμενο λέγεται αμετάβατο. Το ρήμα που παίρνει αντικείμενο λέγεται μεταβατικό. Όταν παίρνει ένα αντικείμενο λέγεται μονόπτωτο, ενώ όταν παίρνει δύο λέγεται δίπτωτο.

Ο επιστάτης χτυπά το κουδούνι. χτυπά: ΜΟΝΟΠΤΩΤΟ

Ο Γιώργος δάνεισε στο συμμαθητή του το βιβλίο. δάνεισε: ΔΙΠΤΩΤΟ

Δείτε το παραπάνω κείμενο της άσκησης ... και βρείτε ποια από τα παρακάτω ρήματα είναι αμετάβατα, ποια μεταβατικά μονόπτωτα και ποια μεταβατικά δίπτωτα:

Ρήματα	Αμετάβατα	Μεταβατικά μονόπτωτα	Μεταβατικά δίπτωτα
είπε			
επεσήμανε			
έδωσε			
βοηθά			
δεν ανησυχούν			
προσπαθούν			

Μαθαίνω για την αλληλουχία και συνοχή του κειμένου

Για να γράψουμε ένα κείμενο, πρέπει να ξέρουμε:

1. το θέμα
2. τι μας ζητείται να αναπτύξουμε σχετικά με το θέμα
3. ποιος είναι ο σκοπός για τον οποίο γράφουμε. Αυτός εξαρτάται από το σε ποιον απευθυνόμαστε με το κείμενό μας και τι γνωρίζει αυτός για το θέμα μας., από το είδος του κειμένου που καλούμαστε να γράψουμε (π.χ. άρθρο, επιστολή κτλ) και από το τι επιδιώκουμε να πετύχουμε με αυτό. Ανάλογα με το είδος του κειμένου μπορεί να υπάρχει προσφώνηση-επιφώνηση (π.χ. επιστολή, ομιλία κτλ.) ή τίτλος (π.χ. άρθρο σε εφημερίδα).

Πρέπει το κείμενό μας να έχει **αλληλουχία**, δηλαδή, να υπάρχει **ομαλή μετάβαση από τη μία ιδέα στην άλλη και η λογική οργάνωση αυτών σε παραγράφους**, ώστε κάθε παράγραφος να έχει ένα σαφές νόημα.

Η αλληλουχία επιτυγχάνεται:

- με το χωρισμό του κειμένου σε παραγράφους
- έχοντας δομή: σε ένα κείμενο διακρίνουμε: **α.** τον πρόλογο **β.** το κύριο θέμα **γ.** τον επίλογο.
- Οργανώνοντας τις ιδέες μας με άξονα **α.** το χρόνο, όταν έχουμε αφήγηση **β.** τον τόπο, όταν περιγράφουμε **γ.** τη λογική σχέση, όταν επιχειρηματολογούμε

Συνοχή: είναι ο τρόπος με τον οποίο συνδέουμε τις προτάσεις, τις περιόδους και τις παραγράφους, προκειμένου να εξασφαλιστεί η νοηματική συνέχεια του κειμένου.

Για να την επιτύχουμε χρησιμοποιούμε:

1. Αντωνυμίες
2. Επανάληψη λέξεων
3. Με συνώνυμες λέξεις
4. Με ερώτηση
5. Με διαρθρωτικές λέξεις και φράσεις που δηλώνουν:

✚ Αντίθεση (όμως, αλλά, ωστόσο, αντίθετα)

✚ Αιτιολόγηση (γιατί, εξαιτίας, επειδή)

✚ Αποτέλεσμα (γι' αυτό το λόγο, ως επακόλουθο, κατά συνέπεια)

✚ Επεξήγηση (δηλαδή, με άλλα λόγια)

✚ Έμφαση (ιδιαίτερα, κατεξοχήν, ξεχωριστά, είναι αξιοσημείωτο ότι)
✚ Βεβαιότητα: (βέβαια, μάλιστα, ασφαλώς)
✚ Αναλογία (όπως, σαν)
✚ Τόπο: (εδώ, εκεί, κοντά)
✚ Διάζευξη: (ή - ή, είτε - είτε, ούτε - ούτε)
✚ Σκοπό: (για να)
✚ Προσθήκη: (επιπλέον, ακόμα)

Μπορώ να μεγαλώσω κάποιες προτάσεις προσθέτοντας λέξεις που ταιριάζουν και ολοκληρώνουν το νόημα της καθεμιάς πρότασης. Θα διαβάσω φωναχτά τις προτάσεις και θα τις συμπληρώσω με λέξεις που θα μου λένε.

❖ Δεν κατάφερε να ολοκληρώσει την άσκηση προσπάθησε.
❖ Ο δάσκαλος τον επιβράβευσε
❖ Θα σπουδάσω ιατρική ιατρούω τους ασθενείς.
❖ Είμαι σίγουρος θα τα καταφέρω στις εξετάσεις.
❖ Έμαθα πολλά από εσένα. σου οφείλω ένα ευχαριστώ.
❖ έρθεις, θα είναι πια αργά.
❖ Τώρα πια δεν ανησυχώ..... θα τα καταφέρω. Το ξέρω ότι μπορώ.
❖ έρθεις.....δεν έρθεις, για μένα είναι το ίδιο.

Να βρείτε με ποια πρόταση από τη στήλη Α΄ ταιριάζει κάθε πρόταση από τη στήλη Β΄, ώστε να έχει ολοκληρωμένο νόημα και να τις αντιστοιχίσετε. Στη συνέχεια να κυκλώσετε τον σύνδεσμο που συνδέει τις δύο προτάσεις και να πείτε τι δηλώνει επιλέγοντας από τις λέξεις που είναι στην παρένθεση (σκοπό, συμπέρασμα, προϋπόθεση, χρόνο, αιτία).

A΄	B΄
1. Ο φίλος μου με συμβουλεύει και μου συμπαραστέκεται	α. αν δεν με είχες προδώσει ξανά στο παρελθόν.
2. Διαβάζω πολύ	β. όταν αντιμετωπίζω προβλήματα.
3. Θα σε εμπιστευόμουν	γ. για να περάσω στο πανεπιστήμιο

Να ενώσετε με συνδέσμους τις δύο απλές προτάσεις και να φτιάξετε μία σύνθετη πρόταση, όπως το παράδειγμα. Μην ξεχάσετε να χρησιμοποιήσετε συνδέσμους από το συννεφάκι.

Π.χ. Ο Γιώργος ξύπνησε πολύ πρωί.	Ο Γιώργος δεν πήγε σχολείο.
Αν και ο Γιώργος ξύπνησε πολύ πρωί, δεν πήγε σχολείο.	
1. Μου αρέσει να κολυμπάω στην θάλασσα.	Μου αρέσει να παίζω στην παραλία.
2. Πήγα σπίτι νωρίς.	Δεν ξεκουράστηκα.
3. Σου αρέσουν οι σοκολάτες;	Σου αρέσουν τα παγωτά;
4. Δεν θα αγοράσω τοστ.	Δεν έχω χρήματα.

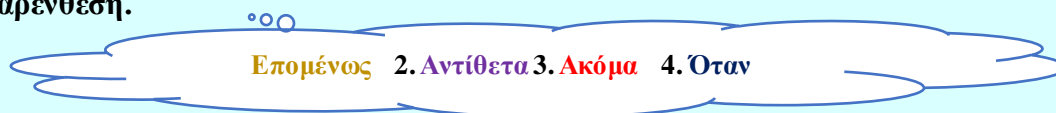
Στο παρακάτω απόσπασμα από το κείμενο 4 να βρείτε και να υπογραμμίσετε τις λέξεις ή φράσεις με τις οποίες συνδέονται οι περίοδοι (από τελεία σε τελεία) μεταξύ τους:

Ακόμα και οι πιο παραδοσιακοί παιδαγωγοί έχουν αντιληφθεί πλέον ότι η τεχνολογία παρέχει στην εκπαίδευση πρωτόγνωρες δυνατότητες και την ωθεί προς ενδιαφέρουσες αλλαγές. Για παράδειγμα μας επιτρέπει να διερευνούμε υποθετικά ερωτήματα να προσομοιώνουμε καταστάσεις και φαινόμενα να κάνουμε ορατά πράγματα που διαφορετικά θα έμεναν αόρατα και να κατανοούμε με σαφήνεια αφηρημένες έννοιες... Ο πρώτος στόχος που θέτει η κοινωνία του 21^{ου} αιώνα για την αλλαγή του σχολείου είναι η εκπαίδευση να αρχίζει με βάση τις ανάγκες του μαθητή... Ο αμέσως επόμενος στόχος της αλλαγής είναι να αλλάξει το περιβάλλον μάθησης. Και εδώ εμφανίζεται πλέον ως πολύτιμος αρωγός η νέα τεχνολογία με τις δυνατότητες που παρέχει... Παράλληλα όμως θα πρέπει να αλλάξει και ο ρόλος του δασκάλου... Με άλλα λόγια χρησιμοποιώντας την τεχνολογία για να εντοπίζει τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες κάθε μαθητή ώστε να του βρίσκει τα κατάλληλα μονοπάτια αναζήτησης της γνώσης ο εκπαιδευτικός θα επιστρέφει στον αυθεντικό – και ξεχασμένο – ρόλο του σωκρατικού δασκάλου.

Γράψτε τις συνδετικές λέξεις ή φράσεις που βρήκατε ότι συνδέουν τις περιόδους και σημειώστε τι δηλώνουν:

ΣΥΝΔΕΤΙΚΗ ΛΕΞΗ	ΔΗΛΩΝΕΙ

Συμπληρώστε το παρακάτω κείμενο με τις κατάλληλες λέξεις που σας δίνονται στο συννεφάκι, ώστε να δηλώνεται η νοηματική σχέση που ζητείται στην παρένθεση.

Οι άνθρωποι είναι ευτυχισμένοι, όταν έχουν κοντά τους φίλους που τους αγαπούν. (αντιθετική σχέση), οι άνθρωποι είναι δυστυχισμένοι, όταν δεν έχουν φίλους και νιώθουν μοναξιά. (χρονική σχέση) έχουμε καλούς φίλους, μπορούμε να ξεπερνάμε όλα μας τα προβλήματα. (προσθήκη), αισθανόμαστε ότι μπορούμε να πετύχουμε όλους μας τους στόχους και τα όνειρα.(συμπέρασμα), είναι πολύ σημαντικό να προσπαθούμε να έχουμε καλούς φίλους στη ζωή μας.

Θυμήσου: Κάθε παράγραφος ξεκινά πάντα από καινούργια γραμμή.
Η πρώτη της λέξη κάθε νέας παραγράφου γράφεται λίγο πιο μέσα σε σχέση με τις υπόλοιπες αράδες (γραμμές) του κειμένου.

ΔΟΜΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

Η παράγραφος αποτελείται από τρία μέρη:

α. **Θεματική πρόταση:** παρουσιάζει τη κύρια ιδέα της παραγράφου και βρίσκεται συνήθως στην αρχή της.

β. **Λεπτομέρειες/σχόλια:** ακολουθούν την θεματική πρόταση, την αναλύουν και την επεξηγούν

γ. **Κατακλείδα:** είναι η τελευταία πρόταση της παραγράφου και αποτελεί το συμπέρασμά της.

Μια παράγραφος μπορεί και να μην έχει κατακλείδα.

Από την παρακάτω παράγραφο απουσιάζει η θεματική πρόταση. Βρες και βάλε V σε μία από τις τρεις θεματικές προτάσεις που σου δίνονται. **Πρόσεξε να ταιριάζει στα σχόλια της παρακάτω παραγράφου.**

1. Θα πρέπει να αλλάξει και ο ρόλος του δασκάλου.
2. Είναι σημαντική η τεχνολογία στην εκπαίδευση.
3. Οι ανάγκες των μαθητών στην εκπαίδευση είναι μεγάλες.

.....
Από τον ως τώρα ρόλο του μεταδότη γνώσης, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να περάσει σε εκείνον του καθοδηγητή της αυτοδιδασκαλίας των μαθητών. Με άλλα λόγια, χρησιμοποιώντας την τεχνολογία για να εντοπίζει τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες κάθε μαθητή ώστε να του βρίσκει τα κατάλληλα μονοπάτια αναζήτησης της γνώσης, ο εκπαιδευτικός θα επιστρέφει στον αυθεντικό –και ξεχασμένο– ρόλο του σωκρατικού δασκάλου.

Μία από τις προτάσεις που ακολουθούν είναι η θεματική πρόταση, δύο προτάσεις είναι τα σχόλια και μία η κατακλείδα. Προσπάθησε να τα εντοπίσεις και να τα βάλεις με αρίθμηση στη σωστή σειρά.

Η φιλία είναι πολύ σημαντική αξία για τον άνθρωπο.	
Για όλους αυτούς τους λόγους πρέπει να κάνουμε φίλους.	
Δεύτερον, ο φίλος θα σε ακούσει και θα σε συμβουλεύσει.	
Πρώτα απ' όλα, οι φίλοι βοηθούν ο ένας τον άλλον.	

Γράψε μια μικρή παράγραφο με σωστή δομή (1. Θεματική πρόταση: θέμα παραγράφου 2. Λεπτομέρειες/σχόλια: προτάσεις που υποστηρίζουν το θέμα 3. Κατακλείδα: συμπέρασμα) με θέμα: «Αντλώντας ιδέες από το κείμενο 4, να αναφέρετε ποιος θα θέλατε να είναι ο ρόλος της τεχνολογίας, αλλά και του δασκάλου στο σχολείο του μέλλοντος;».

Ας σκεφτούμε και ας συζητήσουμε γύρω από το θέμα μας:

- Είναι σημαντική η τεχνολογία στην εκπαίδευση; αν ναι, γιατί;
- Τι αλλαγές εισάγει σχετικά με τον τρόπο μάθησης, τις πηγές γνώσης
- Πώς αλλάζει ο ρόλος του εκπαιδευτικού;
- Ποιες μεθόδους διδασκαλίας χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτικός με τις νέες τεχνολογίες;
- Πώς αντιμετωπίζουν οι μαθητές τις νέες τεχνολογίες, τους αρέσουν; γιατί;
- Σε τι τους βοηθούν στη σκέψη, στις γνώσεις, στην μεταξύ τους συνεργασία;

Να αξιοποιήσετε στο κείμενο που θα παράγετε:

α. τις λέξεις του κειμένου που είναι έντονα γραμμένες

β. όσες από τις παρακάτω λέξεις και εκφράσεις μπορείς:

Εκπαιδευτικός: Πιο ενεργητικός, δεν προσφέρει έτοιμες λύσεις, συνεργάτης και καθοδηγητής, συντονιστής, σύμβουλος. Όχι παντογνώστης και αυθεντία. Ενασχόληση με τον καθένα μαθητή ξεχωριστά και τις ανάγκες του, αναθέσεις εργασιών σε ομάδες μαθητών.

Μαθητές: πρόσβαση σε νέες ανεξάντλητες πηγές γνώσης, ανακάλυψη γνώσεων, ενεργητική μάθηση των μαθητών, συνεργασία με άλλους μαθητές, αναπτύσσουν την κριτική σκέψη, ελεύθεροι να εμβαθύνουν σε θέματα που προσελκύουν το ενδιαφέρον και την προσοχή τους

γ. Χρησιμοποίησε κάποιες από τις παρακάτω λέξεις: πρώτα πρώτα, ακόμα, επιπλέον, λοιπόν, τέλος, για παράδειγμα, παράλληλα όμως, με άλλα λόγια.

Δραστηριότητα αυτοαξιολόγησης: Συμπλήρωσε, βάζοντας v όπου πάει

Πόσο καλά έμαθα	Τα κατάφερα πολύ καλά!	Τα κατάφερα αρκετά καλά!	Χρειάζεται περισσότερη προσπάθεια
να γράφω ένα κείμενο επιχειρηματολογίας αξιοποιώντας τα πιο σημαντικά και πειστικά επιχειρήματα και ιδέες			
να γράφω μια παράγραφο με δομή και οργάνωση			
να χρησιμοποιώ συνδετικές λέξεις			
να χρησιμοποιώ σωστά τα σημεία στίξης			
να εκφράζομαι σωστά, χωρίς προφορικές λέξεις και εκφράσεις, χρησιμοποιώντας πλούσιο λεξιλόγιο			

Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός προβάλλει μία παράγραφο από τα κείμενα των μαθητών. Ένας μαθητής διαβάζει το κείμενο και στη συνέχεια όλοι οι μαθητές διορθώνουν το κείμενο, ενώ καταγράφονται τα σημεία που απαιτούν διόρθωση. Ο μαθητής λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις του καθηγητή και των συμμαθητών του, ξαναγράφει την παράγραφο διορθωμένη. Για τη διόρθωση των ορθογραφικών λαθών, ο μαθητής μπορεί να χρησιμοποιήσει τη βοήθεια του ηλεκτρονικού υπολογιστή.

ΠΗΓΕΣ

Γαβριηλίδου, Μ., Εμμανουηλίδης, Π., Πετρίδου-Εμμανουηλίδου, Ε. Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου, 4η ενότητα: Το σχολείο στο χρόνο. Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος». Ανακτήθηκε στις 4-12-2021 από http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2298/Neoelliniki-Glossa_B-Gymnasiou_empl/